

Voor de varkenshouder zit het gevaar van HEV vooral in een eventuele mutatie van het virus

Geen wapen tegen hepatitis E

Is hepatitis E (HEV) een bedreiging voor de varkenshouderij en volksgezondheid en moet de sector dit direct en krachtig oppakken? COV zegt dat ze de ziekte onder controle heeft, maar uit onderzoek blijkt dat 80 procent van de leverworsten resten van hepatitis E bevat. Er is echter teveel onduidelijkheid om met een boze vinger naar de varkenshouderij te wijzen.

Varkenslever is een belangrijke bron van Hepatitis E-besmetting.

Al enkele jaren waarschuwen hoogleraar en viroloog Hans Zaaijer van de bloeddonatie-organisatie Sanquin en hepatitis-deskundige Robert de Man van het Erasmus Medisch Centrum voor de opmars van hepatitis E in ons land. Het aantal mensen dat besmet is of een besmetting heeft gehad, blijkt hoog te zijn. Eén op de achthonderd bloeddonoren draagt het virus bij zich en een kwart heeft het virus ooit gehad. Dat zijn verontrustende cijfers. Gelukkig worden weinig mensen echt ziek en zijn het dan vooral de uiterst zwakken die ziek worden. In de afgelopen tien jaar zijn er volgens de EFSA (Europese voedselveiligheidsautoriteit) 21.000 ziektegevallen in de EU geregistreerd en zijn er 28 mensen officieel aan HEV overleden. Dat is in tien jaar tien keer zoveel gevallen, maar procentueel nog steeds weinig.

De beide hoogleraren en de EFSA wijzen met een vinger naar de varkenshouderij als oorzaak van de toename van het aantal besmettingen. Dat ze dit doen, is niet verwonderlijk. Uit onderzoek van Sanquin blijkt namelijk dat 78 procent van de leverworsten en 80 procent van de varkenspaté positief is getest op HEV. Dat percentage wordt door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) met eigen onderzoek bevestigd. Uit ander onderzoek blijkt dat in Europa ongeveer tien procent van de varkens aan de slachthoek een actief virus bij zich draagt en dus het virus op de mens kan overbrengen via het eten van varkensproducten.

Bewijs niet honderd procent

Maar dat de varkenshouderij debet is aan de toename, is nog geen uitgemaakte zaak. „Het staat niet vast dat de hoge aantallen HEV-besmettingen in Nederland louter veroorzaakt worden door het eten van rauw varkensvlees”, zegt Paula de Jonge, woordvoerder bij de NVWA. „Wat wel honderd procent vaststaat, is dat menselijke infecties afkomstig zijn van varkens als reservoir. Daarbij spelen directe overdracht door consumptie van onvoldoende verhitte varkensproducten of vlees, maar ook indirecte overdracht via het milieu een rol. Welke besmettingsroute het belangrijkste is, is op dit moment niet bekend.”

Een van de belangrijke aspecten bij een besmetting via varkensvlees is dat er een actief virus aanwezig moet zijn. Volgens Dé van de Riet, woordvoerder bij COV, ondergaan varkensvlees en lever bij de verwerking een hittebehandeling en kunnen er eigenlijk geen besmette Nederlandse producten in de winkelschappen liggen. „Rauwe levers, vetten en ook ribstukken worden gedurende 20 tot 30 minuten op 60 tot 70 graden verhit. Dat is voldoende om een eventueel virus te doden. We hebben daarnaast strenge protocollen die het verbieden om rauwe lever te gebruiken voor onder meer leverworst.”

Volgens de COV-woordvoerder draagt het merendeel van de varkens met virusresten een dood en niet actief virus bij zich. Dat zorgt ook voor een verminderd risico. „We monitoren en controleren en hebben het onder controle.”

De NVWA deed onderzoek naar de varkensvleesproducten op de aanwezigheid van hepatitis E. Zijn hierbij ook actieve virussen in de producten gevonden? De Jonge: „De testen die de NVWA toepast om HEV in varkensproducten aan te tonen, berusten op het aantonen van erfelijk materiaal van het virus. Met deze test kon geen onderscheid worden gemaakt tussen levensvatbaar en dood virus. Dus is de aanwezigheid van levensvatbaar virus in varkensproducten door de NVWA niet bevestigd.”

Weinig risico

Zolang niet wordt bevestigd dat actief virusmateriaal in varkensvleesproducten wordt gevonden, kan men niet de schuld bij de varkenshouderijsector neerleggen voor de toename van het aantal besmettingen. Er is dus meer onderzoek nodig om de ‘geruchten’ te onderbouwen. Van de Riet heeft nog een andere verklaring voor de toename: „De vraag is of er meer of minder besmettingsgevallen zijn en hoe groot de groei is. We meten tegenwoordig veel meer dan vroeger. Meer meten is meer weten.” Toch laten de verschillende onderzoeken wereldwijd en in Europa en dusdanige groei zien, dat moeilijk te twijfelen valt aan een toename. Maar het gevaar voor de volksgezondheid is klein.

De NVWA heeft het vlees veilig verklaard en ook demissionair minister Schippers heeft officieel laten weten dat er geen aanleiding is om de varkensvleesproducten waar lever in verwerkt is, uit de winkels te halen. Van de Riet: „Een laag percentage varkens met een actief virus, goede hittebehandeling, een kleine productgroep die een risico draagt en een kleine groep mensen die gevaar loopt. Voor het overgrote deel van de consumenten is het vlees dus veilig. Daarnaast is een nultolerantie natuurlijk nooit reëel. Bovendien ligt een deel van de verantwoordelijkheid ook bij de consument zelf en de kwetsbare groep wordt goed voorgelicht. Voor een kleine groep mensen is dit wel een serieus probleem en dat moet ook niet gebagatelliseerd worden.”

Virus kan muteren

Ook Robert de Man, hoogleraar Hepatologie van het Erasmus Medisch Centrum, vindt dat Nederland ook de kleine groep zwakke mensen serieus moet nemen. „Elke ziekenhuisopname en elk geval van overlijden is ernstig, zeker vanuit een individueel perspectief. De patiënten die ik behandel, hebben niet gevraagd om HEV te krijgen en gaan ervan uit dat de overheid hen hiertegen had moeten beschermen.”

Wat De Man nog het meest verontrust, is het groot aantal besmettingen. Het virus is nu nog redelijk zwak in de zin dat een infectie meestal niet tot ziekte leidt, maar elk virus kan muteren in een sterkere variant. Hoe meer besmettingen, hoe groter de kans dat dat ooit zal gebeuren. „Het is een kwestie van tijd en dan zijn het niet alleen de kwetsbare mensen die ziek worden, maar ook oudere mensen en baby's. Om die dreiging voor te zijn, moeten we eigenlijk direct acteren anders lopen we straks achter de feiten aan. Het is niet al te ingewikkeld, want we weten dat er maar één bron is en dat is rauw varkensvlees. Als de varkens en het vlees brandschoon zijn, is er geen dreiging. Om dat te realiseren, is vooral financieel een lastige stap.”

Om hepatitis E op tijd te stoppen, moeten volgens De Man alle neuzen dezelfde kant op wijzen. Dat is lastig, want naar de me- ▶

5 veelgestelde vragen over naaldloos vaccineren

Intradermaal (in de huid) vaccineren zonder tussenkomst van een naald is in opkomst. Een vaccin moet in contact komen met afweercellen. En die zijn, juist in de huid, volop aanwezig! De huid speelt een belangrijke rol in het afweersysteem omdat het de eerste barrière vormt tegen ziektekiemen.

Door in de huid van het varken te vaccineren, komen de antigenen uit het vaccin direct in aanraking met deze afweercellen. De afweercellen transporteren antigenen naar het lymfesysteem. Dit zorgt ervoor dat het afweersysteem wordt geactiveerd. Het varken bouwt zo de gewenste immuniteit op. Nog een voordeel: Met naaldloos vaccineren kunnen ziektekiemen niet via de naald van het ene op het andere varken worden overgedragen.

FAQ's naaldloos vaccineren

We hebben 5 veelgestelde vragen over naaldloos vaccineren voor u op een rijtje gezet.

1. Wat zijn de belangrijkste redenen om te beginnen met naaldloos vaccineren?

Via de IDAL, de naaldloze vaccinatietechniek van MSD Animal Health, wordt er onder constante druk 0,2 ml vaccin in de huid gebracht. Een klein volume (0,2 ml i.p.v. 2 ml!), waardoor er minder kans is op lokale entreacties. Bovendien is er geen kans op afbrekende naalden. Doordat er geen naald is, wordt infectieoverdracht via de naald voorkomen. Naaldloos vaccineren is daarnaast eenvoudig; je hebt altijd de juiste druk en vaccinhoeveelheid.

Naaldloos vaccineren is diervriendelijker. Varkens ervaren minder stress en pijn dan tijdens vaccineren met de naald. Onderzoek^{1,2} heeft uitgewezen dat biggen na naaldloos vaccineren weer sneller zogen dan na vaccinatie met de naald. Ook de zeug ervaart beduidend minder stress en laat minder angst en vluchtgedrag zien in de groep. Dit geeft meer rust tijdens vaccinatie.

2. Is mijn bedrijf geschikt voor naaldloos vaccineren?

Elk bedrijf is geschikt! Het is vooral belangrijk dat de persoon die de vaccinaties uitvoert, secuur en hygiënisch te werk gaat.

3. Is naaldloos vaccineren sneller dan met de naald?

Nee, om een vaccinatie optimaal te laten renderen is het veel belangrijker dat een vaccinatie goed wordt uitgevoerd dan snel. Voor een geslaagde naaldloze vaccinatie is het van belang dat de contacttijd met de huid voldoende is. Voor een geoefende gebruiker hoeft naaldloos vaccineren niet meer tijd te kosten dan vaccineren met de naald.

4. Hoe train ik mijn medewerkers in naaldloos vaccineren?

Het staat u natuurlijk vrij om uw medewerkers zelf te trainen in naaldloos vaccineren, maar het is ook mogelijk om deze training kosteloos door de producent van de naaldloze vaccinatietechniek te laten verzorgen. Zij komen dan bij u op locatie om uw medewerkers te trainen en van de laatste tips en informatie te voorzien.

5. Hoe kan ik zien of een naaldloze vaccinatie geslaagd is?

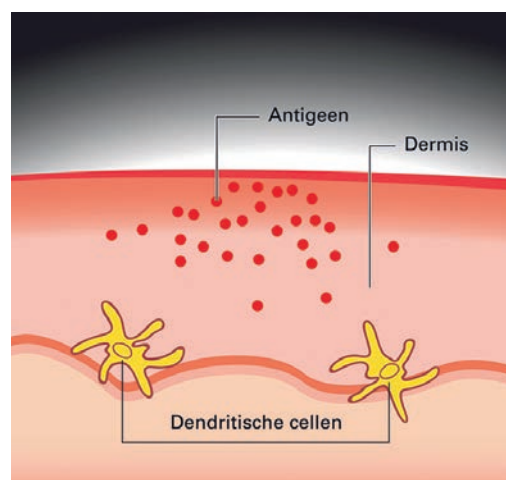
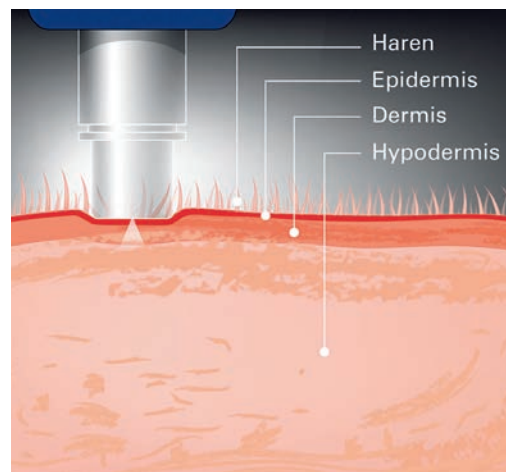
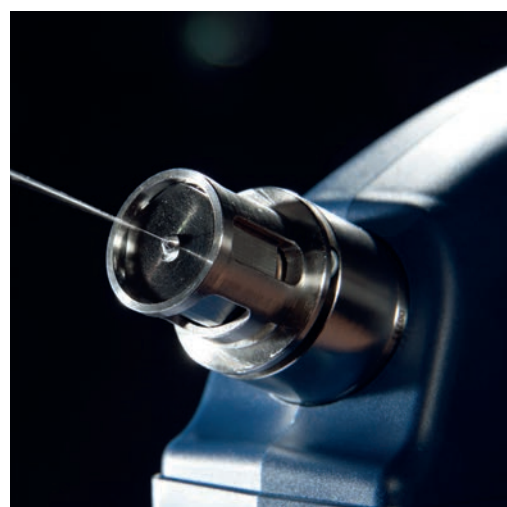
Op het dier kunt u dit zien aan het blaasje dat ontstaat in combinatie met de hoeveelheid vaccinresidu op de huid. In sommige gevallen kan ook bloedonderzoek ingezet worden. Uw dierenarts kan u meer vertellen.

**Aan de slag met naaldloos vaccineren?
Of wilt u een demonstratie op locatie?**

Vraag uw dierenarts om advies en een afspraak of kijk op www.probeer-idal.nu!

¹ European College of Animal Welfare and Behavioural Medicine, Bristol, UK 2015.

² Institute for Animal Hygiene, Animal Welfare and Farm Animal Behaviour, Hannover, Germany 2015.

78 procent van de leverworst bevat Hepatitis E.

ning van de Erasmus-wetenschapper ligt de nadruk te vaak op het economisch belang.

Hepatitisvrij vlees

Doet de sector genoeg om de verdergaande groei van hepatitis E-besmettingen te voorkomen? „Ja”, zegt Van de Riet: „Als vleessector doen wij voldoende door alle hygiënische protocollen, en ook de varkenshouder wordt steeds bewuster om gezond en schoon te produceren.”

Ook de NWWA ziet voorlopig niet welke maatregelen er nog meer door de varkenshouderijsector genomen zouden kunnen worden. „Op dit moment is niet bekend hoe de aanwezigheid van HEV in varkensvlees verminderd kan worden”, verklaart De Jonge. „Daarvoor is meer onderzoek nodig. Afdoende verhitting van vlees is de enige manier om het gevaar van humane infecties door consumptie van vlees te beheersen.” De Man pleit ervoor dat alle partijen samen optrekken. „HEV heeft helaas een lage politieke prioriteit en subsidie voor onderzoek naar een hepatitisvrije varkenshouderij wordt niet verstrekt.”

Met het oog op consumentenvertrouwen en de kans dat hepatitis een nieuwe knuppel tegen de varkenshouderij wordt, kan het verstandig zijn om ‘hepatitisvrij vlees’ te produceren. HEV-vrije producten zouden die perceptie weg kunnen halen en de varkensvleessector kan op die manier zijn goodwill tonen. De Jonge: „Het is in zijn algemeenheid zeker

belangrijk om vlees op de markt te brengen waarin geen ziekteverwekkers aanwezig zijn. Alleen is dat niet voor elke veehouderijsector even gemakkelijk te bewerkstelligen. Allereerst moet bekend zijn wat de opties voor risicomanagement zijn om een gegeven pathogeen in een gegeven veehouderijsector te beheersen en verder moeten deze risicomanagementopties ook nog eens kosteneffectief zijn. Voor HEV geldt dat op dit moment niet bekend is welke kosteneffectieve risicomanagementopties er zijn voor de varkenshouderij.”

Geen varkensvaccin

Ook Wim van der Poel, hoogleraar Virologie in Wageningen en onderzoeker naar virusziekten en hepatitis concludeert dat een hepatitisvrije varkenshouderij nog niet zo eenvoudig te realiseren is. „Varkens hebben er geen last van en in de meeste gevallen de veehouder ook niet. Voor de varkenshouder is er dus niet direct een reden om hier iets aan te doen. Feitelijk is het een probleem voor de hele voedselketen. Het mooiste zou zijn om het virus helemaal uit de stal te krijgen, maar helaas is het zeer besmettelijk en gemakkelijk overdraagbaar. Bovendien gedijt het goed in een vochtige omgeving waardoor het lastig te bestrijden is. Vaccinatie van varkens is een mogelijkheid, maar er is nog geen vaccin.”

Als het vaccin al ontwikkeld is, moet het ook worden getest en op grote schaal geprodu-

ceerd worden. Of farmaceutische bedrijven dat gaan doen, hangt af van de vraag of er een markt is, en dat is volgens Van der Poel weer afhankelijk van de politiek.

Zonder varkensvaccin wordt het lastig om een hepatitisvrij bedrijf te realiseren. Als de varkenshouder al hepatitisvrije dieren heeft of kan aankopen, dan moet hij stringente maatregelen nemen. De stallen moeten telkens goed ontsmet worden, contact van de varkens met de omgeving moet zoveel mogelijk worden vermeden en alle bezoekers moeten strenge hygiënische maatregelen ondergaan. Dan nog lukt het niet altijd.

Van der Poel: „Ik heb bedrijven onderzocht die ondanks een hoge graad van bioveiligheid toch een hoge HEV-besmettingsgraad lieten zien. Hygiënische voorzorgsmaatregelen zijn dus ook geen absolute garantie. Een nieuw varkensvleesconcept dat hepatitisvrij vlees garandeert, hoe goed dat idee ook is, lijkt daarom nog ver weg.”

Maar zelfs al slaagt de sector erin hepatitisvrij te worden, dan bestaat er nog steeds een dreiging volgens NWWA-woordvoerder De Jonge: „Gezien de aanwezigheid van HEV bij andere diersoorten zoals herten, wilde zwijnen en ratten, blijft de dreiging aanwezig en zullen er naast een varkensvaccin ook andere maatregelen genomen moeten worden.” ■

Reageren?
redactie@pigbusiness.nl